GGD
Amsterdam

Hoe gezond zijn jongeren in Oost?

Uitkomsten Jeugdgezondheidsmonitor E-MOVO 2013-2014

Om goed lokaal jeugdgezondheidsbeleid te kunnen maken, is inzicht nodig in de gezondheid, het welzijn en de leefstijl van jongeren. De GGD Amsterdam verzamelt en presenteert deze gegevens met de Jeugdgezondheidsmonitor E-MOVO. Wat blijkt? Jongeren uit Oost zijn over het algemeen tevreden met hun gezondheid. Ook het schoolklimaat is goed: pesten en spijbelen komen weinig voor. Jongeren uit Oost blowen iets vaker dan jongeren uit de rest van Amsterdam. Gunstig is dat jongeren uit Oost vaker een gezond voedings- en beweegpatroon hebben, minder risico hebben op gehoorschade, minder vaak alcohol uitproberen en vaker een positieve houding hebben ten opzichte van homoseksualiteit. De resultaten voor sociaal-emotionele problemen, mishandeling, gedachten aan zelfdoding, meegemaakte ingrijpende gebeurtenissen, problematisch gamen en gebruik van sociale media, veilig vrijen, roken, waterpijp roken, slachtofferschap van een strafbaar feit en gevoel van veiligheid zijn vergelijkbaar met de rest van Amsterdam. Voor het eerst worden resultaten van de Jeugdgezondheidsmonitor ook gepresenteerd op gebiedsniveau. In deze rapportage kunt u zien op welke thema's de gebieden in Oost van elkaar verschillen.

Inleiding

Specifieke gegevens over de gezondheidssituatie van jongeren zijn nodig om gezondheidsbeleid goed te onderbouwen. De GGD Amsterdam verzamelt deze gegevens voor de gemeenten in haar werkgebied met de Jeugdgezondheidsmonitor E-MOVO.

Wat is E-MOVO?

E-MOVO[1] is een digitale vragenlijst die in Amsterdam op alle scholen voor regulier voortgezet onderwijs (VO) wordt afgenomen. Leerlingen uit klas twee en vier beantwoorden via internet vragen over hun gezondheid, welzijn en leefstijl. Met E-MOVO wordt een betrouwbaar beeld verkregen van de gezondheidssituatie van jongeren. Informatie uit E-MOVO wordt geanonimiseerd gebruikt voor epidemiologisch onderzoek. De Jeugdgezondheidszorg gebruikt de gegevens ook ter ondersteuning van het preventief gezondheidsonderzoek (PGO).

Wat levert E-MOVO op?

E-MOVO levert een schat aan gegevens. Met de uitkomsten van E-MOVO kunnen de gemeente, stadsdelen, scholen en de GGD het jeugdgezondheidsbeleid formuleren en collectieve maatregelen opzetten en uitvoeren om de gezondheid van jongeren te verbeteren. E-MOVO levert ook iets op voor de individuele leerling: op basis van de verzamelde informatie ontvangt de leerling een persoonlijk gezondheidsprofiel en voorlichting op maat.

E-MOVO 2013-2014: wie deden er mee?

In schooljaar 2013-2014 deden 1875 jongeren uit Oost mee aan E-MOVO; uit heel Amsterdam waren dat 11016 jongeren. De kenmerken van de onderzoeksgroep uit Oost en van de hele onderzoeksgroep uit Amsterdam worden gepresenteerd in tabel 1. In de onderzoeksgroep uit Oost zitten meer havo/vwo leerlingen, meer jongeren van Nederlandse en Marokkaanse herkomst en meer jongeren die bij beide ouders wonen in vergelijking met de rest van Amsterdam.

Leeftijdsverdeling van de jongeren uit Oost naar klas:

klas 2:		klas 4:	
12 jaar	1%	14 jaar	4%
13 jaar	48%	15 jaar	53%
14 jaar	46%	16 jaar	33%
15 jaar of ouder	5%	17 jaar of ouder	10%

Tabel 1 Achtergrondkenmerken van jongeren uit Oost en Amsterdam (%)

	Oost N=1875	Amsterdam N=11016	
jongens	47	48	
meisjes	53	52	
klas 2	55	53	
klas 4	45	47	
vmbo-b,k,g	24	26	*
vmbo-t	16	19	
havo/vwo	60	55	
Nederlands	41	34	*
Surinaams	9	13	
Turks	9	10	
Marokkaans	21	19	
overig westers	8	8	
overig niet westers[a]	12	16	
bij beide ouders	76	73	*
niet bij beide ouders	24	27	

* significant verschil tussen Oost en de andere stadsdelen ($p<0.05$)
[a] bij minder dan 50 jongeren in een groep worden groepen samengevoegd; voor Oost geldt: Antilliaans/Arubaans wordt overig niet westers

'Hoe', 'wat' en 'waarom' in drie vragen

1 Hoe is de onderzoeksgroep samengesteld?
Tijdens schooljaar 2013-2014 is E-MOVO op 61 VO scholen in Amsterdam en op acht VO scholen in de regio Amstelland afgenomen. De onderzoeksgroep bestaat uit leerlingen van scholen uit Amsterdam (N=10771) of de regio Amstelland (N=245) die wonen in Amsterdam.

2 Wat betekent een gevonden verschil tussen groepen?
Met statistische toetsen worden de resultaten van Oost vergeleken met de resultaten van de andere zes stadsdelen samen. Let op: in de tabellen worden steeds de cijfers voor heel Amsterdam gepresenteerd. Ook toetsen we verschillen tussen het ene gebied en de andere vier gebieden samen en verschillen naar geslacht, klas, opleidingsniveau, etnische herkomst en gezinssamenstelling. Significante verschillen tussen groepen worden met een (*) aangegeven. Significant betekent dat de kans klein is (maximaal 5%) dat een gevonden verschil op toeval berust.

3 Waarom wordt deze monitor uitgevoerd?
Gemeenten hebben volgens de Wet publieke gezondheid (Wpg) de taak om de gezondheid van hun inwoners in kaart te brengen. Dit geldt ook voor de jeugd. De GGD voert deze taak voor de gemeente uit met een Jeugdgezondheidsmonitor. De Inspectie voor de Gezondheidszorg houdt toezicht mede op basis van de Jeugdgezondheidsmonitor.

Leeswijzer

Dit rapport is opgebouwd uit tien hoofdstukken: 1 gezondheid, 2 psychosociale gezondheid, 3 voeding, 4 bewegen, 5 gamen, sociale media en muziek luisteren, 6 genotmiddelen, 7 seksualiteit, 8 schoolklimaat en 9 fysieke omgeving. Dit rapport focust op prevalenties en risicogroepen. Daarnaast worden de jongeren uit Oost vergeleken met de jongeren uit de rest van Amsterdam. Tot slot worden verschillen tussen de gebieden in Oost gepresenteerd in hoofdstuk 10.

[1] De vragenlijst is te vinden op onze website Gezondheid in Beeld.

1 Gezondheid

In Nederland is het met de gezondheid van jongeren over het algemeen goed gesteld. Hoe een jongere de eigen gezondheid ervaart, geeft een goed beeld van de huidige gezondheid en voorspelt de gezondheid in de toekomst.

Ervaren gezondheid

Jongeren uit Oost zijn over het algemeen tevreden met hun gezondheid; 79% noemt de eigen gezondheid '(heel) goed', 18% vindt dat het met de eigen gezondheid 'wel gaat' en 3% vindt de eigen gezondheid 'niet zo best' of 'slecht'. Jongens en jongeren die bij beide ouders wonen, ervaren hun gezondheid vaker positief dan meisjes. Jongeren van Surinaamse herkomst ervaren hun gezondheid minder vaak positief. Jongeren uit Oost zijn positiever over hun gezondheid dan hun leeftijdgenoten uit de rest van Amsterdam.

Chronische aandoeningen en allergieën

Van de jongeren heeft 25% één of meerdere chronische ziekten of aandoeningen (door een arts vastgesteld) of heeft deze in het afgelopen jaar gehad. Vierdeklassers en jongeren die niet bij beide ouders wonen, geven vaker aan minimaal één chronische aandoening te hebben. Astma/bronchitis komt het vaakst voor (zie kader). Een kwart van de jongeren heeft minimaal één allergie (24%). Jongeren van Surinaamse herkomst hebben vaker minimaal één allergie. Jongeren uit Oost hebben minder vaker chronische aandoeningen en allergieën dan jongeren uit de rest van Amsterdam.

Top 4 chronische ziekten/aandoeningen

astma of bronchitis	8%
eczeem	6%
migraine of ernstige hoofdpijn	4%
buikklachten ≥ 3 maanden	2%

Mondgezondheid

Bijna alle jongeren uit Oost gaan minstens één keer per jaar naar de tandarts (95%); 14% gaat één keer en 81% gaat twee keer per jaar. De meerderheid van de jongeren (83%) poetst twee keer per dag de tanden, 15% poetst één keer per dag en 2% poetst niet elke dag. Jongeren van Turkse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen, gaan minder vaak jaarlijks naar de tandarts én poetsen minder vaak tweemaal daags de tanden. Vmbo-b,k,g leerlingen en jongeren van overig niet westerse herkomst gaan minder vaak jaarlijks naar de tandarts. Jongens poetsen minder vaak tweemaal daags de tanden. Jongeren uit Oost poetsen vaker tweemaal daags de tanden dan jongeren uit de rest van Amsterdam.

Tabel 2 Gezondheid naar sociaal-demografische kenmerken (%)

	Amsterdam	Oost		geslacht			klas			opleidingsniveau				etniciteit							gezinssituatie		
	totaal	totaal		jongens	meisjes		twee	vier		vmbo-b, k, g	vmbo-t	havo/vwo		Nederlands	Surinaams	Turks	Marokkaans	overig westers	overig niet westers		bij beide ouders	niet bij beide ouders	
ervaren gezondheid '(heel) goed'	77	79	*	87	71	*	79	78		77	76	80		81	71	78	81	79	75	*	82	69	*
tenminste één chronische ziekte of aandoening[a]	28	25	*	24	27		23	28	*	25	24	26		24	30	23	24	31	28		23	32	*
tenminste één allergie[b]	26	24	*	24	23		23	24		25	21	24		21	36	20	26	24	24	*	23	26	
tandartsbezoek minimaal één keer per jaar	95	95		94	95		95	94		92	94	96	*	97	93	91	94	93	92	*	95	92	*
tandenpoetsen twee keer per dag	81	83	*	78	87	*	83	82		84	83	83		83	84	71	87	83	82	*	84	79	*

[a] nu of in het afgelopen jaar door een arts vastgesteld (exclusief allergieën)
[b] door een arts vastgesteld

* significant verschil tussen groepen; $p < 0,05$

2 Psychosociale gezondheid

Een goede gezondheid is meer dan 'niet ziek zijn'. Het gaat ook over goed in je vel zitten en gelukkig en tevreden zijn over jezelf en je leven.

Relatie met ouders

Ruim zeven op de tien jongeren uit Oost (72%) voelt zich begrepen door hun ouders. Jongens, tweedeklassers, vmbo-b,k,g leerlingen, jongeren van Marokkaanse herkomst en jongeren die bij beide ouders wonen, voelen zich het meest begrepen door hun ouders. Het merendeel van de jongeren geeft aan het gevoel te hebben dat hun ouders van hen houden (94%). Jongeren van Nederlandse en Surinaamse herkomst hebben minder vaak het gevoel dat hun ouders van hen houden. Jongeren uit Oost verschillen voor deze beide onderwerpen niet van de rest van Amsterdam.

Wanneer jongeren sociaal-emotionele problemen hebben, kan dit negatieve gevolgen hebben voor het dagelijks functioneren thuis én op school.

Sociaal-emotionele gezondheid

Eén op de negen jongeren (11%) heeft sociaal-emotionele problemen (verhoogde SDQ-totaalscore). Dit is vergelijkbaar met de rest van Amsterdam. Meisjes hebben vaker sociaal-emotionele problemen dan jongens. Jongeren van Nederlandse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen, hebben ook vaker sociaal-emotionele problemen.
Bij meisjes komen met name emotionele problemen vaker voor. Verder hebben meisjes vaker last van hyperactiviteit/aandachtstekort. Jongens hebben vaker gedragsproblemen en vertonen minder vaak prosociaal gedrag. Jongeren van Nederlandse herkomst hebben vaker emotionele problemen en hyperactiviteit/aandachtstekort, maar minder vaak gedragsproblemen en problemen met leeftijdsgenoten. Jongeren die niet bij beide ouders wonen, hebben vaker gedragsproblemen, hyperactiviteit/aandachtstekort, problemen met leeftijdsgenoten en vertonen minder vaak prosociaal gedrag.

Het percentage jongeren met sociaal-emotionele problemen wordt in figuur 1 weergegeven naar gebieden in Amsterdam.

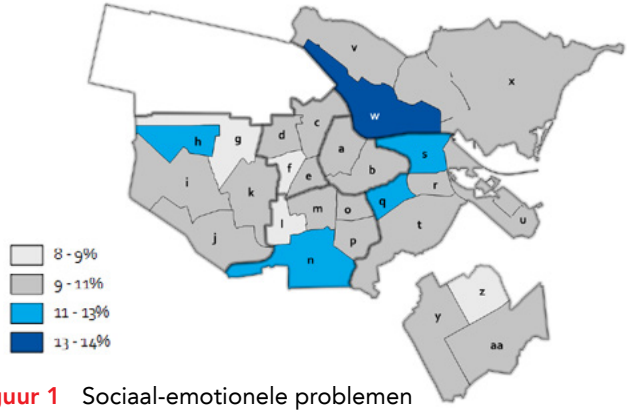

Figuur 1 Sociaal-emotionele problemen (SDQ-totaalscore) naar gebieden in Amsterdam (%)

Centrum	a Centrum-West, b Centrum-Oost
West	c Westerpark, d Bos en Lommer, e Oud-West , f De Baarsjes
Nieuw-West	g Slotermeer, h Geuzenveld, i Osdorp, j De Aker - Nieuw Sloten, k Slotervaart
Zuid	l Zuid-Noord-West, m Zuid-Noord-Midden, n Buitenveldert-Zuidas, o De Pijp, p Rivierenbuurt
Oost	q Oud-Oost, r Indische buurt, s Oostelijk Havengebied, t Watergraafsmeer, u IJburg-Zeeburger eiland
Noord	v Noord-West, w Oud-Noord, x Noord-Oost
Zuidoost	y Bijlmer-Centrum, z Bijlmer-Oost, aa Gaasperdam-Driemond

Tabel 3 Psychosociale gezondheid (relatie met ouders, sociaal-emotionele gezondheid) naar sociaal-demografische kenmerken (%)

	Amsterdam	Oost		geslacht			klas			opleidingsniveau				etniciteit							gezinssituatie		
	totaal	totaal		jongens	meisjes		twee	vier		vmbo-b, k, g	vmbo-t	havo/vwo		Nederlands	Surinaams	Turks	Marokkaans	overig westers	overig niet westers		bij beide ouders	niet bij beide ouders	
begrepen door ouders	73	72		76	69	*	74	70	*	79	68	71	*	70	68	74	84	68	65	*	74	67	*
van gehouden door ouders	94	94		95	93		94	94		96	93	94		92	89	98	98	94	96	*	95	93	
sociaal-emotionele problemen (SDQ-totaalscore)[a]	10	11		8	13	*	11	9		11	11	10		12	10	10	6	14	10	*	9	16	*
- emotionele problemen	8	8		3	14	*	9	8		6	8	10	*	11	7	5	4	13	8	*	8	10	
- gedragsproblemen	12	11		13	8	*	12	9	*	14	16	8	*	8	12	11	14	13	8	*	9	14	*
- hyperactiviteit/aandachtstekort	20	22		19	24	*	22	22		18	22	23	*	28	19	12	11	28	22	*	20	27	*
- problemen met leeftijdsgenoten	12	10	*	10	10		10	10		18	11	6	*	7	13	11	14	8	11	*	9	13	*
- prosociaal gedrag[b]	87	88		83	93	*	89	87		84	85	91	*	90	80	86	91	84	89	*	90	84	*

[a] verhoogde SDQ-totaalscore, SDQ: Strenghts and Difficulties Questionnaire is een vragenlijst die bestaat uit 25 vragen en geeft een totaalscore en resultaten voor de vijf subschalen
[b] prosociaal gedrag betekent dat je rekening houdt met gevoelens van anderen, vriendelijk bent en vrijwillig hulp aanbiedt
* significant verschil tussen groepen; $p < 0,05$

Mishandeling

Aan de jongeren uit Oost is gevraagd of zij weleens geestelijk (vaak getreiterd, gekleineerd of uitgescholden) en/of lichamelijk (bijvoorbeeld geschopt, geslagen, vastgebonden) mishandeld worden. Geestelijke mishandeling komt ruim drie keer vaker voor dan lichamelijke mishandeling (13% versus 4%). De dader van geestelijke en lichamelijke mishandeling is meestal een andere jongere op school (zie kader). Geestelijke mishandeling komt vaker voor bij meisjes, havo/vwo leerlingen, jongeren van Nederlandse, overig westerse en overig niet westerse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen. Lichamelijke mishandeling komt vaker voor bij tweedeklassers, jongeren van overig westerse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen. Voor mishandeling verschilt Oost niet van de rest van Amsterdam.

Top 3 dader geestelijke mishandeling onder jongeren die aangeven geestelijk mishandeld te zijn (N=237):

- door een jongere op school	69%
- door een jongere in de buurt	17%
- door een jongere 'ergens anders'	11%

Top 3 dader lichamelijke mishandeling onder jongeren die aangeven lichamelijk mishandeld te zijn (N=74):

- door een jongere op school	41%
- door een volwassene thuis	23%
- door een jongere in de buurt	18%

Gedachten over zelfdoding komen relatief vaak voor onder jongeren. Ook doen enkele jongeren een poging tot zelfdoding. Dat een jongere overlijdt door zelfdoding komt zelden voor.

Zelfdoding

Van de jongeren zegt 14% in de voorgaande twaalf maanden er weleens serieus over te hebben gedacht een einde aan het leven te maken. Oost verschilt hierin niet van de rest van Amsterdam. Risicogroepen zijn meisjes, jongeren in klas 2, jongeren van Nederlandse en overig westerse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen. In totaal zegt 1,6% van de jongeren in de voorgaande twaalf maanden een poging tot zelfdoding te hebben ondernomen (Amsterdam: 1,8%).

Top 3 ingrijpende gebeurtenissen

	mee te maken (gehad)	(nog) problemen mee
ziek/gehandicapt gezinslid	35%	9%
regelmatig ruzies tussen ouders onderling	25%	7%
echtscheiding van de ouders	21%	5%

Soms krijgen jongeren te maken met een ingrijpende gebeurtenis. Denk aan de dood of ziekte van een familielid. Deze gebeurtenissen kunnen een diepe indruk achterlaten en van invloed zijn op het (latere) functioneren van de jongere. Ook een echtscheiding van de ouders of discriminatie kan diepe sporen achterlaten.

Ingrijpende gebeurtenissen

Ruim zes op de tien jongeren uit Oost heeft één (of meerdere) ingrijpende gebeurtenis(sen) meegemaakt (63%). Dit is vergelijkbaar met de andere stadsdelen. Opgroeien met een ziek of gehandicapt gezinslid komt het vaakst voor (zie kader). Jongeren uit Oost geven ook even vaak aan dat zij (nog) problemen hebben met deze gebeurtenis(sen) als jongeren uit de rest van Amsterdam. Ingrijpende gebeurtenissen komen vaker voor bij meisjes, tweedeklassers, vmbo-t leerlingen, jongeren van Surinaamse en overig niet westerse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen. Meisjes, jongeren van Surinaamse en overig niet westerse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen, hebben vaker (nog) problemen met de gebeurtenis(sen).

Tabel 4 Psychosociale gezondheid (mishandeling, zelfdoding, ingrijpende gebeurtenissen) naar sociaal-demografische kenmerken (%)

	Amsterdam	Oost	geslacht			klas			opleidingsniveau				etniciteit							gezinssituatie		
	totaal	totaal	jongens	meisjes		twee	vier		vmbo-b, k, g	vmbo-t	havo/vwo		Nederlands	Surinaams	Turks	Marokkaans	overig westers	overig niet westers		bij beide ouders	niet bij beide ouders	
geestelijk mishandeld (ooit)	13	13	11	15	*	13	12		9	11	15	*	15	7	7	7	22	19	*	11	19	*
lichamelijk mishandeld (ooit)	4	4	4	4		5	3	*	4	3	4		4	6	3	2	7	5	*	3	7	*
gedachten aan zelfdoding[a]	13	14	9	18	*	17	10	*	14	13	14		16	13	13	7	21	16	*	12	18	*
één (of meer) ingrijpende gebeurtenis(sen)	65	63	59	67	*	65	61	*	61	68	63	*	62	76	52	55	70	76	*	56	88	*
problemen met de gebeurtenis(sen)	21	21	16	26	*	23	19		20	21	22		22	28	10	17	27	27	*	17	34	*

[a] in de afgelopen twaalf maanden

* significant verschil tussen groepen; $p < 0,05$

3 Voeding

Een gezond voedingspatroon is belangrijk voor een gezond gewicht en het voorkómen van ziekten. Eetgewoonten worden vaak al in de jeugd gevormd.

Ontbijten bevordert de concentratie en daarmee de leerprestaties op school. Bovendien gaan leerlingen minder snel snoepen of snacken later in de ochtend.

Ontbijten

Van de jongeren uit Oost ontbijt 78% vijf of meer dagen per week. Dit betekent dat ruim een vijfde van de leerlingen (22%) minstens één dag in de week zonder ontbijt naar school gaat. Meisjes, vierdeklassers, vmbo leerlingen, jongeren van Surinaamse, Marokkaanse en overig niet westerse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen, gaan vaker minimaal één dag in de week zonder ontbijt naar school. Figuur 2 geeft weer op hoeveel dagen van de week jongeren uit Oost ontbijten. Ruim twee derde van de jongeren geeft aan dagelijks te ontbijten (68%).

Het landelijk advies van het Voedingscentrum: twee stuks fruit en 200 gram groente per dag.

Fruit- en groenteconsumptie

Aan het advies van het Voedingscentrum om elke dag twee stuks fruit te eten (de 'fruitnorm') voldoet slechts 19%. Zes op de tien jongeren (59%) eet wel vijf dagen of meer per week fruit ongeacht de hoeveelheid (zie ook figuur 2). Vierdeklassers, vmbo leerlingen, jongeren van Surinaamse, Turkse en Marokkaanse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen, eten het minst vaak vijf dagen of meer per week fruit.

Figuur 2 Ontbijten, fruit- en groenteconsumptie, dagen van de week (%)

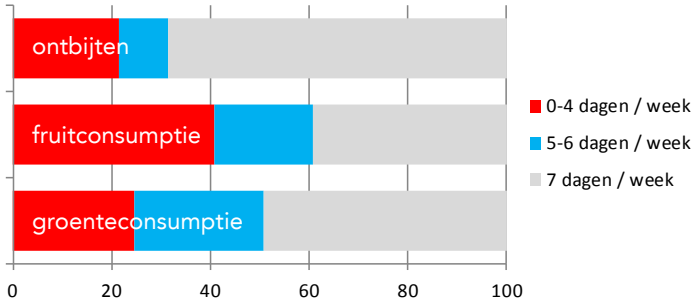

In totaal eet 75% van de jongeren minstens vijf dagen in de week groente. Ook hier zien we dat vmbo leerlingen en jongeren van Turkse en Marokkaanse herkomst minder goede eetgewoonten hebben. Jongens, jongeren van overig niet westerse herkomst en jongeren die bij beide ouders wonen, eten ook minder vaak groente. Jongeren uit Oost ontbijten vaker en eten meer fruit en groente dan hun leeftijdsgenoten uit de rest van Amsterdam.

In figuur 3 is te zien dat in Oud-Oost en in de Indische buurt het percentage jongeren dat op minimaal vijf dagen per week groente eet relatief laag is.

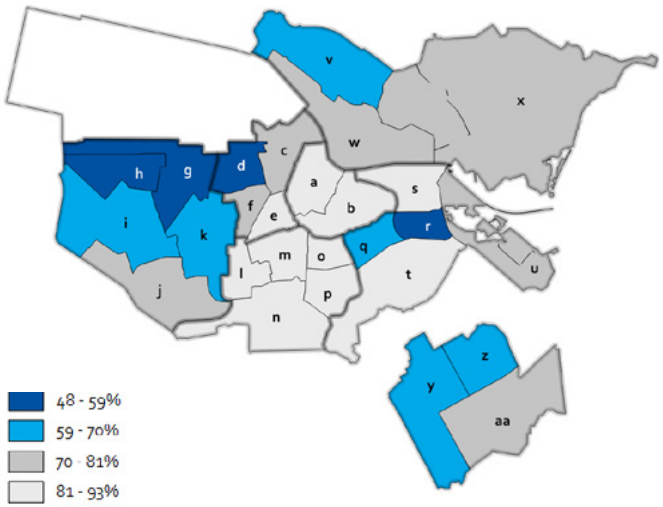

Figuur 3 Groenteconsumptie op minimaal vijf dagen per week naar gebieden in Amsterdam (%)

Oost: q Oud-Oost, r Indische buurt, s Oostelijk Havengebied, t Watergraafsmeer, u IJburg-Zeeburger eiland

Legenda voor de overige gebieden zie pagina 4

Tabel 5 Voeding naar sociaal-demografische kenmerken (%)

	Amsterdam	Oost		geslacht			klas			opleidingsniveau			etniciteit						gezinssituatie		
	totaal	totaal		jongens	meisjes		twee	vier		vmbo-b, k, g	vmbo-t	havo/vwo	Nederlands	Surinaams	Turks	Marokkaans	overig westers	overig niet westers	bij beide ouders	niet bij beide ouders	
ontbijten ≥ vijf dagen per week	74	78	*	84	73	*	81	75	*	64	72	86	*	89	54	73	71	89	72	*	82	67	*
voldoet aan fruitnorm[a]	17	19	*	19	18		18	20		15	11	22	*	21	11	11	19	23	19	*	20	15	*
fruit eten ≥ vijf dagen per week	55	59	*	58	60		63	55	*	43	50	68	*	67	44	51	53	64	60	*	61	54	*
groente eten ≥ vijf dagen per week	72	75	*	72	78	*	76	74		58	62	86	*	91	81	44	55	87	70	*	74	79	*

[a] ≥ twee stuks fruit per dag

* significant verschil tussen groepen; $p < 0,05$

4 Bewegen

Lichamelijke beweging heeft een positief effect op de conditie, het welzijn en het lichaamsgewicht. Het verkleint de kans op gezondheidsproblemen die vooral later in het leven kunnen ontstaan, zoals hart- en vaatziekten en diabetes.

Het advies van het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) aan jongeren van twaalf tot achttien jaar is om elke dag minstens één uur matig intensief te bewegen. Dit noemen we de 'Nederlandse Norm Gezond Bewegen'.

Bewegen

Slechts 22% van de jongeren uit Oost voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen en is op alle dagen van de week minimaal één uur actief. Jongens, havo/vwo leerlingen, jongeren van Nederlandse en overig westerse herkomst en jongeren die bij beide ouders wonen, voldoen vaker aan deze norm.
Een grotere groep (64%) is *gemiddeld* tenminste één uur per dag lichamelijk actief. Meisjes, vierdeklassers, vmbo leerlingen, jongeren van Surinaamse, Turkse, Marokkaanse en overig niet westerse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen, zijn minder actief. In figuur 4 zien we de verdeling in vier categorieën van het totaal aantal uren dat jongeren per week actief zijn. Eén op de zeven jongeren uit Oost is inactief (14%); deze groep is minder dan drie uur per week actief. Jongeren uit Oost bewegen gemiddeld vaker dan jongeren uit de rest van Amsterdam. In figuur 5 is te zien dat jongeren uit Oud-Oost en de Indische buurt minder vaak lichamelijk actief zijn dan jongeren uit de andere gebieden in Oost.

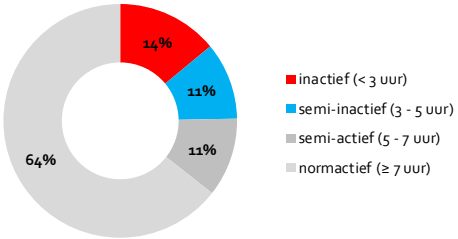

Figuur 4 Lichamelijk actief, uren per week (%)

Lidmaatschap van een sportvereniging

Jongeren uit Oost zijn vaker lid van een sportvereniging dan jongeren uit de rest van Amsterdam. Van de jongeren is 57% lid van een sportvereniging. Wie zijn minder vaak lid van een sportvereniging? Dat zijn meisjes, vierdeklassers, vmbo leerlingen, jongeren van Surinaamse, Turkse, Marokkaanse en overig niet westerse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen.

Tv/computeren

Meer dan de helft van de jongeren (53%) besteedt twee uur per dag of meer aan tv-kijken of computeren (niet voor school of huiswerk). Vmbo leerlingen, jongeren van Surinaamse en overig niet westerse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen, zitten het meest vaak achter een beeldscherm. Jongeren uit Oost zitten minder vaak achter een beeldscherm dan jongeren uit de rest van Amsterdam.

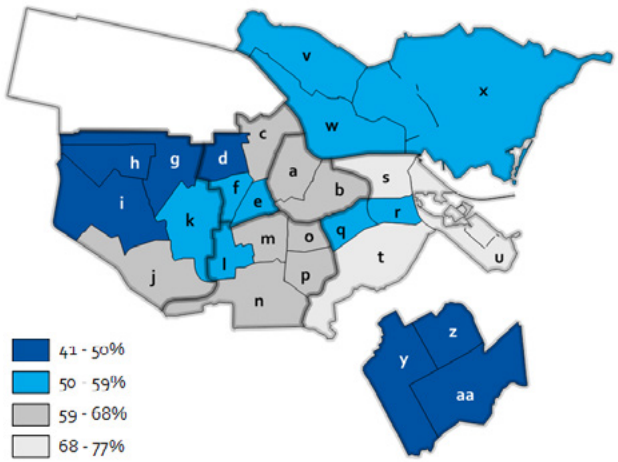

Figuur 5 Lichamelijk actief *(gemiddeld tenminste één uur per dag)* naar gebieden in Amsterdam (%)

Oost: q Oud-Oost, r Indische buurt, s Oostelijk Havengebied, t Watergraafsmeer, u IJburg-Zeeburger eiland
Legenda voor de overige gebieden zie pagina 4

Tabel 6 Bewegen naar sociaal-demografische kenmerken (%)

	Amsterdam	Oost		geslacht			klas			opleidingsniveau				etniciteit							gezinssituatie		
	totaal	totaal		jongens	meisjes		twee	vier		vmbo-b, k, g	vmbo-t	havo/vwo		Nederlands	Surinaams	Turks	Marokkaans	overig westers	overig niet westers		bij beide ouders	niet bij beide ouders	
voldoet aan Nederlandse Norm Gezond Bewegen[a]	18	22	*	29	17	*	23	21		19	19	24	*	27	13	18	20	31	17	*	24	18	*
lichamelijk actief gemiddeld ≥ één uur per dag	56	64	*	77	53	*	71	56	*	56	57	69	*	77	51	50	58	72	51	*	67	55	*
lid van één (of meerdere) sportvereniging(en)[b]	52	57	*	66	49	*	63	50	*	44	43	66	*	74	49	28	43	64	46	*	60	48	*
tv-kijken/computeren gemiddeld ≥ twee uur per dag	57	53	*	53	53		52	54		64	60	47	*	47	69	57	51	53	62	*	50	62	*

[a] in de afgelopen week elke dag ≥ één uur matig intensieve lichamelijke activiteit
[b] sporten zoals zwemmen, voetballen, dansen, ballet, paardrijden etc

* significant verschil tussen groepen; $p < 0,05$

5 Gamen, sociale media en muziek luisteren

Het gebruik van internet en sociale media is niet meer weg te denken uit het dagelijkse leven van jongeren. Ook spelen veel jongeren (online) games. Positieve aspecten zijn het opdoen van kennis en het onderhouden van vriendschappen. Risicovol sociale media gebruik of gamen kan leiden tot schoolproblemen, slaapproblemen en problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Van problematisch gamen of sociale media gebruik is sprake als: (1) iemand zich onrustig en gestrest voelt als hij/zij niet kan gamen of op sociale media kan én (2) hij/zij het moeilijk vindt om te stoppen én (3) hij/zij gamen of sociale media gebruikt als hij/zij zich rot voelt. Een verslaving komt zelden voor (<1%).

Gamen en sociale media

Van de jongeren uit Oost vertoont 5% problematisch gamegedrag. Bij 8% is sprake van problematisch gebruik van sociale media. Jongens en meisjes verschillen sterk; jongens hebben acht keer zo veel risico op problematisch gamen, meisjes hebben drie keer zo veel risico op problematisch sociale media gebruik. Overige risicogroepen voor problematisch gamegedrag zijn jongeren van Turkse en overig westerse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen. Overige risicogroepen voor problematisch gebruik van sociale media zijn vmbo-b,k,g leerlingen en jongeren van Turkse en overig niet westerse herkomst.

Cyberpesten kan de hele dag doorgaan, ook bij het slachtoffer thuis, terwijl traditioneel pesten vaak gebonden is aan school.

Internet ervaringen

Van de jongeren is 5% in de afgelopen zes maanden gepest via internet. Risicogroepen hiervoor zijn tweedeklassers, vmbo-b,k,g leerlingen en jongeren die niet bij beide ouders wonen. Van de jongeren geeft 8% aan in de afgelopen zes maanden via internet een ongewenst seksueel voorstel te hebben gekregen. Meisjes, vmbo-b,k,g leerlingen, jongeren van Surinaamse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen, krijgen vaker een ongewenst seksueel voorstel. Van de jongeren uit Oost heeft 6% meegemaakt dat iemand weleens tegen zijn of haar zin vervelende foto's of filmpjes heeft verspreid (bijvoorbeeld op internet gezet of via de mobiele telefoon naar anderen gestuurd). Dit gebeurt vaker bij havo/vwo leerlingen en jongeren van Nederlandse herkomst. Van de jongeren zegt 2,3% dat hij of zij weleens voor de webcam borsten, geslachtsdelen of billen heeft laten zien of iets anders seksueels heeft gedaan (Amsterdam: 1,8%).
Jongeren uit Oost hebben minder vaak een ongewenst seksueel voorstel gekregen via internet dan jongeren uit de rest van Amsterdam. Voor de overige van de hierboven beschreven internetervaringen onder jongeren uit Oost verschillen de resultaten niet van de rest van Amsterdam.

Veel jongeren luisteren met oordopjes of koptelefoon naar muziek op bijvoorbeeld een mp3-speler, iPod of mobiele telefoon. Te lang luisteren naar te harde muziek kan ervoor zorgen dat iemand minder goed gaat horen of altijd een piep hoort, dat geluiden vervormen of dat overgevoeligheid voor geluid ontstaat.

Muziek luisteren

Een vijfde van de jongeren uit Oost zet het volume van de muziekspeler meestal op 'hard' (21%). Risicogroepen zijn vierdeklassers, vmbo leerlingen, jongeren van Surinaamse en Turkse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen.
In Oost is het percentage jongeren met risico op gehoorschade lager dan in de rest van Amsterdam.

Tabel 7 Gamen, sociale media en muziek luisteren naar sociaal-demografische kenmerken (%)

	Amsterdam	Oost		geslacht			klas			opleidingsniveau				etniciteit							gezinssituatie		
	totaal	totaal		jongens	meisjes		twee	vier		vmbo-b, k, g	vmbo-t	havo/vwo		Nederlands	Surinaams	Turks	Marokkaans	overig westers	overig niet westers		bij beide ouders	niet bij beide ouders	
problematisch gamen	5	5		8	1	*	5	4		6	5	4		3	6	8	3	10	5	*	4	7	*
problematisch gebruik sociale media	10	8		4	12	*	8	9		12	11	6	*	5	11	14	7	13	12	*	8	10	
door iemand gepest op internet[a]	5	5		5	5		6	3	*	7	4	4	*	4	6	5	3	7	7		4	7	*
ongewenst seksueel voorstel gekregen via internet[a]	9	8	*	6	9	*	9	7		10	9	6	*	8	13	7	5	12	6	*	7	12	*
foto's of filmpjes zijn tegen de zin verspreid via internet	6	6		6	5		6	5		4	5	7	*	7	6	3	3	6	7	*	5	6	
volume muziekspeler met koptelefoon meestal 'hard'[b]	25	21	*	20	23		18	25	*	36	27	14	*	16	35	31	24	11	23	*	19	29	*

[a] in het afgelopen half jaar
[b] 75-100%

* significant verschil tussen groepen; $p < 0,05$

6 Genotmiddelen

Tieners bevinden zich in een levensfase waarin ze experimenteren met diverse genotmiddelen zoals tabak, alcohol en drugs.

Nicotine is al na enkele sigaretten verslavend. De meeste jongeren beginnen met roken tussen twaalf en vijftien jaar. Roken is de belangrijkste oorzaak van ziekte en sterfte in Nederland.

Roken

Van de tweedeklassers heeft 19% roken weleens uitgeprobeerd, onder vierdeklassers is dat 35%. Jongeren van Nederlandse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen, hebben roken ook vaker uitgeprobeerd. Van de tweedeklassers zegt 2% tenminste wekelijks te roken, van de vierdeklassers is dat 9%. Van de tweedeklassers rookt 1% dagelijks. Voor de vierdeklassers ligt dit percentage op 5%. Jongeren van Nederlandse herkomst roken ook vaker zowel dagelijks als wekelijks. Andere risicogroepen voor wekelijks roken zijn meisjes en jongeren die niet bij beide ouders wonen. Marokkaanse jongeren roken aanzienlijk minder vaak dan hun leeftijdsgenoten. Jongeren uit Oost roken gemiddeld even vaak als jongeren uit de rest van Amsterdam. Van alle jongeren uit Oost zegt 18% dat er in de afgelopen week bij hen in huis is gerookt waar de jongere bij was (Amsterdam: 20%).

Het gebruik van de waterpijp komt het meest voor onder jongeren van vijftien tot en met 24 jaar. Het roken van een waterpijp is schadelijk voor de gezondheid. De hoeveelheid rook is groot en bevat schadelijke stoffen.

Waterpijp roken

Ruim een kwart van de jongeren geeft aan weleens waterpijp te hebben gerookt (27%). Recent gebruik (in de afgelopen vier weken) zien we bij 9% van de jongeren. Beide percentages zijn vergelijkbaar met de rest van Amsterdam. Net als voor roken zien we meer waterpijp gebruik onder vierdeklassers. Andere risicogroepen zijn vmbo-b,k,g leerlingen, jongeren van Surinaamse en Turkse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen. Jongens proberen waterpijp vaker uit. Ook voor waterpijp roken zien we dat het gebruik onder jongeren van Marokkaanse herkomst het laagst is.

Cannabisgebruik vermindert het korte termijngeheugen en het reactie- en concentratievermogen. Dit kan onder meer leiden tot slechtere schoolprestaties.

Blowen

In Oost wordt vaker geblowd dan in de rest van Amsterdam. Ook voor blowen zien we een verband met leeftijd. Van de vierdeklassers heeft 18% weleens en 11% recent hasj of wiet gebruikt. Van de tweedeklassers heeft 5% weleens hasj of wiet gebruikt en 2% recent. Naast jongeren uit de vierde klas, blowen havo/vwo leerlingen en jongeren van Nederlandse herkomst ook vaker. Van de jongeren zegt 24% weleens hasj of wiet aangeboden te hebben gekregen (Amsterdam: 22%).

Harddrugs

In totaal zegt 1,4% van de jongeren uit Oost weleens harddrugs te hebben gebruikt (XTC, cocaïne, paddo's, amfetaminen, heroïne, LSD of GHB) (Amsterdam: 1,6%). Van de jongeren heeft 5% weleens harddrugs aangeboden gekregen (Amsterdam: 5%).

Tabel 8 Genotmiddelen (roken, waterpijp roken, blowen) naar sociaal-demografische kenmerken (%)

	Amsterdam	Oost		geslacht			klas			opleidingsniveau				etniciteit							gezinssituatie		
	totaal	totaal		jongens	meisjes		twee	vier		vmbo-b, k, g	vmbo-t	havo/vwo		Nederlands	Surinaams	Turks	Marokkaans	overig westers	overig niet westers		bij beide ouders	niet bij beide ouders	
roken weleens	26	26		24	28		19	35	*	27	28	26		34	32	26	11	26	22	*	25	32	*
roken minstens één keer per week	5	5		3	6	*	2	9	*	6	6	4		8	5	2	0	6	4	*	4	8	*
roken dagelijks	3	3		2	3		1	5	*	3	4	2		4	2	2	0	4	3	*	2	4	
waterpijp roken weleens	29	27		30	25	*	20	36	*	36	29	23	*	28	39	48	14	23	25	*	24	37	*
waterpijp roken recent[a]	9	9		10	9		7	12	*	16	9	7	*	8	15	20	5	8	11	*	8	15	*
blowen weleens	10	11	*	11	11		5	18	*	8	10	12	*	18	9	4	1	12	11	*	10	13	
blowen recent[a]	5	6	*	7	6		2	11	*	3	6	7	*	11	3	2	1	8	5	*	6	7	

[a] in de afgelopen vier weken

* significant verschil tussen groepen; $p < 0,05$

Schadelijke gevolgen van overmatig alcoholgebruik voor jongeren zijn onder meer alcoholvergiftiging, risicovol seksueel gedrag en ongevallen. In Nederland is het alcoholgebruik onder jongeren onder de zestien jaar in het afgelopen decennium flink gedaald. Met ingang van 1 januari 2014 is de leeftijd waarop jongeren alcohol mogen kopen verhoogd van zestien naar achttien jaar.

Alcoholgebruik

Jongeren uit Oost drinken gemiddeld even vaak alcohol als jongeren uit de rest van Amsterdam. Jongeren uit Oost gaven wel minder vaak aan alcohol uit te proberen dan hun leeftijdsgenoten uit de rest van Amsterdam. Net als voor (waterpijp) roken en blowen, is er voor alcoholgebruik een verband met leeftijd. Van de tweedeklassers heeft 15% weleens gedronken en 7% procent dronk recent. Vier op de tien vierdeklassers (40%) heeft weleens gedronken en drie op de tien (30%) dronk recent. Andere risicogroepen zijn: meisjes, havo/vwo leerlingen, jongeren van Nederlandse en Surinaamse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen. Voor binge drinken zien we ook een verband met geslacht, leeftijd, etniciteit en gezinssituatie.

Figuur 6 brengt de percentages jongeren die recent binge hebben gedronken op gebiedsniveau in beeld. In Watergraafsmeer komt binge drinken relatief vaker voor.

Opmerkelijk: de meerderheid van alle binge drinkers (92%) vindt zelf niet dat hij/zij te veel drinkt.
Jongeren drinken het vaakst (bij anderen) thuis en in een discotheek.

Drinken onder de zestien

Vier op de vijf jongeren uit Oost in de onderzoeksgroep is onder de zestien jaar (81%). Van de jongeren onder de zestien heeft 21% weleens alcohol gedronken, 13% dronk in de afgelopen vier weken alcohol en 7% deed in diezelfde periode aan binge drinken. Van de jongeren onder de zestien zegt 11% weleens samen met de ouders gedronken te hebben.

Wat vinden je ouders ervan dat je drinkt?

In totaal heeft 15% van de jongeren weleens samen met (één van) de ouders gedronken; 7% zegt dat 'soms' te doen en 8% zegt dat dat 'één keer gebeurd' is. Oost verschilt hierin niet van de rest van Amsterdam.
Meisjes, vierdeklassers, havo/vwo leerlingen, jongeren van Nederlandse en Surinaamse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen, hebben vaker weleens samen met de ouders gedronken. Aan de jongeren die weleens alcohol drinken, is gevraagd wat hun ouders/verzorgers ervan vinden dat ze drinken. Volgens de jongeren vindt 24% van de ouders het goed, 2% zegt dat de ouders vinden dat de jongere minder moet drinken, 28% van de ouders raadt het af, 6% verbiedt het, 28% van de ouders weet niet dat de jongere drinkt en 12% zegt dat de ouders er niets van zeggen.

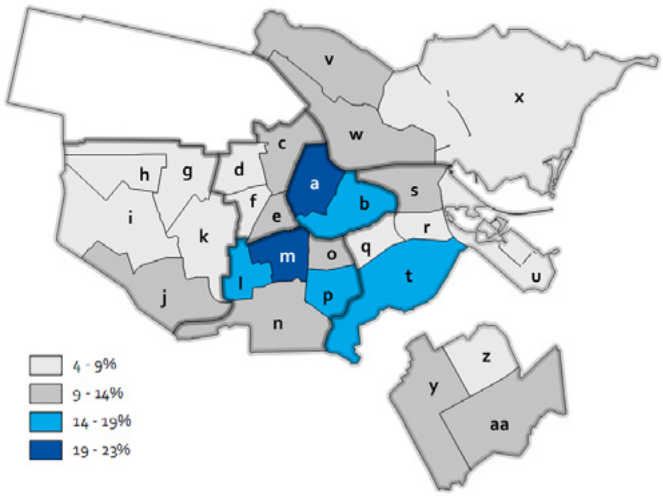

Figuur 6 Binge drinken (recent) naar gebieden in Amsterdam (%)

Oost	q Oud-Oost, r Indische buurt, s Oostelijk Havengebied, t Watergraafsmeer, u IJburg-Zeeburger eiland

Legenda voor de overige gebieden zie pagina 4

Tabel 9 Genotmiddelen (alcoholgebruik) naar sociaal-demografische kenmerken (%)

	Amsterdam	Oost		geslacht			klas			opleidingsniveau				etniciteit							gezinssituatie		
	totaal	totaal		jongens	meisjes		twee	vier		vmbo-b, k, g	vmbo-t	havo/vwo		Nederlands	Surinaams	Turks	Marokkaans	overig westers	overig niet westers		bij beide ouders	niet bij beide ouders	
alcohol weleens	28	26	*	23	29	*	15	40	*	23	22	29	*	40	41	10	1	31	23	*	23	37	*
alcohol recent[a]	17	17		14	20	*	7	30	*	13	15	19	*	28	23	3	0	20	14	*	15	23	*
binge drinken[b] recent[a]	11	10		8	11	*	4	17	*	10	10	10		16	16	1	0	10	7	*	9	13	*
drinkt weleens samen met ouders	16	15		13	17	*	8	24	*	11	13	18	*	24	23	4	0	19	12	*	13	22	*

[a] in de afgelopen vier weken
[b] ≥ vijf drankjes bij één gelegenheid

* significant verschil tussen groepen; $p < 0,05$

7 Seksualiteit

In de puberteit hebben veel jongeren hun eerste ervaringen met de liefde. Het is dan ook belangrijk dat jongeren tijdig leren over veilig vrijen om een ongewenste zwangerschap en seksueel overdraagbare aandoeningen (soa) te voorkomen. Weerbaarheid is hierbij ook een belangrijk thema.

Het condoom is het meest gebruikte anticonceptiemiddel bij 'de eerste keer'.

Veilig vrijen

In Oost heeft 10% van de jongeren weleens geslachtsgemeenschap gehad. Bijna de helft van deze jongeren gebruikt niet altijd een condoom (4%). Wie vrijen het vaakst zonder condoom? Dat zijn meisjes, vierdeklassers, jongeren van Nederlandse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen. Jongeren uit Oost zijn gemiddeld even vaak seksueel actief en gebruiken even vaak een condoom als hun leeftijdsgenoten uit de rest van Amsterdam.

Er is vaker sprake van ongewenste seksuele handelingen wanneer partners elkaar maar een week kennen.

Ongewenste seksuele ervaring

Jongeren is gevraagd of zij weleens zonder dat zelf te willen een seksuele ervaring met iemand hebben gehad. Onder een ongewenste seksuele ervaring wordt verstaan: 'alles van zoenen, intiem betasten tot naar bed gaan'. Van de jongeren uit Oost heeft 4% ooit een ongewenste seksuele ervaring gehad en 3% wil geen antwoord geven op deze vraag. Jongeren die niet bij beide ouders wonen, hebben het vaakst een ongewenste seksuele ervaring gehad. Oost verschilt niet van de rest van Amsterdam.

Jongens staan gemiddeld negatiever tegenover homoseksualiteit dan meisjes. Jongeren hebben een negatieve houding als ze in de vragenlijst hebben aangegeven dat ze: (1) geen vriendschap willen sluiten met een homoseksuele jongere én *(2) een homoseksuele jongere laten merken dat hij/zij van hen af moet blijven* én *(3) liever naast iemand anders gaan zitten in de pauze.*

Houding ten opzichte van homoseksualiteit

Jongeren uit Oost zijn toleranter ten opzichte van homoseksualiteit dan hun leeftijdsgenoten uit de rest van Amsterdam. Van deze jongeren heeft 14% een negatieve houding ten opzichte van homoseksualiteit. Jongens, vmbo leerlingen en jongeren van Turkse en Marokkaanse herkomst zijn het minst tolerant. Ongeveer de helft van de jongeren (51%) denkt dat op hun school een homoseksuele jongere eerlijk kan uitkomen voor zijn/haar seksuele geaardheid. Dit is vaker dan in de rest van Amsterdam. Meisjes, vierdeklassers, havo/vwo leerlingen en jongeren van Nederlandse herkomst zijn hierover vaker positief.

Tabel 10 Seksualiteit naar sociaal-demografische kenmerken (%)

	Amsterdam	Oost		geslacht			klas			opleidingsniveau				etniciteit							gezinssituatie		
	totaal	totaal		jongens	meisjes		twee	vier		vmbo-b, k, g	vmbo-t	havo/vwo		Nederlands	Surinaams	Turks	Marokkaans	overig westers	overig niet westers		bij beide ouders	niet bij beide ouders	
weleens geslachtsgemeenschap gehad	11	10		10	9		4	17	*	12	9	9	*	12	14	6	3	10	12	*	9	13	*
niet altijd een condoom gebruikt	4	4		3	5	*	1	7	*	4	4	3		5	3	2	1	5	4	*	3	6	*
weleens een ongewenste seksuele ervaring gehad[a]	4	4		4	4		4	4		5	3	3		5	4	1	3	4	3		3	6	*
negatieve houding ten opzichte van homoseksualiteit	17	14	*	22	7	*	14	14		26	20	7	*	3	18	26	29	8	13	*	14	13	
positief homoklimaat op school	46	51	*	46	55	*	47	56	*	32	45	60	*	64	47	38	29	56	55	*	51	51	

[a] alles van zoenen, intiem betasten tot naar bed gaan

* significant verschil tussen groepen; $p < 0,05$

8 Schoolklimaat

Plezier op school is belangrijk voor het psychisch en sociaal welbevinden van jongeren en komt de schoolprestaties ten goede.

Schoolbeleving

Ruim de helft van de jongeren uit Oost (52%) vindt het '(hartstikke) leuk' op school, 39% zegt 'gaat wel' en 9% geeft aan het 'niet leuk' of 'vreselijk' te vinden op school. Meisjes, havo/vwo leerlingen, jongeren van Nederlandse herkomst en jongeren die bij beide ouders wonen, hebben het meer naar hun zin op school. Leerlingen die het minder naar hun zin hebben op school vinden vooral dat 'de meeste vakken niet leuk zijn' of dat 'de manier van lesgeven niet leuk is'.
Ruim driekwart van de leerlingen (78%) zegt met een docent op school te kunnen praten als hij/zij ergens mee zit. De schoolbeleving van jongeren in Oost is vergelijkbaar met die van hun leeftijdsgenoten uit de rest van Amsterdam.

Leerlingen die regelmatig gepest worden, hebben vaker gezondheidsklachten en minder zelfvertrouwen. Een deel van de gepeste jongeren is zelf ook dader.

Pesten

Van de jongeren wordt 3% regelmatig op school gepest, 5% wordt incidenteel gepest (minder dan twee keer per maand) en 92% wordt nooit gepest. Van de jongeren pest 3% zelf regelmatig anderen. In klas 2, op het vmbo-b,k,g en onder jongeren van Surinaamse herkomst komt pesten vaker voor. Jongeren die niet bij beide ouders wonen, worden vaker zelf gepest maar pesten niet vaker anderen. Jongens en jongeren van Turkse herkomst zijn vaker pesters. Pesten in Oost verschilt niet van pesten in de rest van Amsterdam.

Veel schoolverzuim (door ziekte of spijbelen) kan leiden tot voortijdig schoolverlaten. Frequent spijbelen verhoogt daarnaast de kans op vandalisme, diefstal en geweld.

Verzuim

Van de jongeren spijbelt 4% frequent (drie uur of meer in de afgelopen vier weken). Surinaamse jongeren spijbelen het vaakst. De belangrijkste reden om te spijbelen is 'geen zin in school'.
Eén op de tien jongeren (10%) is in de afgelopen vier weken drie dagen of meer ziek thuis gebleven. Welke jongeren verzuimen het vaakst door ziekte? Dat zijn meisjes, vmbo-b,k,g leerlingen en jongeren van Surinaamse herkomst. In Oost wordt minder vaak gespijbeld dan in de rest van Amsterdam. Het ziekteverzuim is vergelijkbaar met de rest van Amsterdam.

Tabel 11 Schoolklimaat naar sociaal-demografische kenmerken (%)

	Amsterdam	Oost		geslacht			klas			opleidingsniveau				etniciteit							gezinssituatie		
	totaal	totaal		jongens	meisjes		twee	vier		vmbo-b, k, g	vmbo-t	havo/vwo		Nederlands	Surinaams	Turks	Marokkaans	overig westers	overig niet westers		bij beide ouders	niet bij beide ouders	
school '(hartstikke) leuk'	50	52		49	55	*	52	53		44	48	56	*	55	39	51	55	50	49	*	55	42	*
kunnen praten met docent	76	78		78	77		78	77		74	77	79		78	74	78	79	83	73		79	74	
regelmatig[a] gepest worden op school	4	3		3	3		4	2	*	5	3	2	*	2	7	5	2	2	4	*	3	5	*
regelmatig[a] pesten op school	3	3		4	1	*	4	1	*	6	4	1	*	1	5	7	4	1	1	*	2	3	
spijbelen ≥ drie uur[b]	5	4	*	4	5		4	5		6	4	4		4	8	2	3	6	5	*	4	6	
verzuim door ziekte ≥ drie dagen[b]	11	10		8	13	*	11	10		14	8	9	*	10	16	9	8	11	10	*	10	12	

[a] ≥ twee keer per maand in de afgelopen drie maanden
[b] in de afgelopen vier weken

* significant verschil tussen groepen; $p < 0,05$

9 Fysieke omgeving

Fysiek geweld, vandalisme en diefstal zijn factoren die een school, buurt of uitgaansgelegenheid onveilig maken en een negatieve invloed hebben op het veiligheidsgevoel.

Slachtoffer van criminaliteit

Vier op de tien jongeren uit Oost is in het afgelopen jaar slachtoffer geweest van één of meer strafbare feiten zoals diefstal, vernieling of geweld (39%). Dit is vergelijkbaar met de rest van Amsterdam. Jongeren zijn het vaakst geconfronteerd met diefstal (34%) en vernielde spullen (10%). Bedreiging (5%), chantage (2%) en lichamelijk geweld (1%) komen minder vaak voor. Jongens, tweedeklassers, jongeren van overig westerse herkomst en jongeren die niet bij beide ouders wonen, zijn vaker slachtoffer geweest van een strafbaar feit.

Onveiligheidsgevoelens

Aan de jongeren is gevraagd op welke plekken zij zich weleens onveilig voelen (zie kader). Bijna een derde van de jongeren uit Oost (32%) voelt zich weleens onveilig. Dit percentage is gelijk aan de rest van Amsterdam. Meisjes voelen zich bijna twee keer zo vaak onveilig als jongens. Havo/vwo leerlingen en jongeren van Nederlandse herkomst voelen zich ook vaker onveilig. Jongeren van Marokkaanse herkomst voelen zich het minst vaak onveilig.

Het percentage jongeren dat slachtoffer is geweest van een strafbaar feit en het percentage jongeren dat zich weleens onveilig voelt, worden in figuur 7 en 8 weergegeven naar gebieden.

Top 3 locaties waar jongeren zich weleens onveilig voelen

op straat buiten de eigen woonbuurt	13%
op het station (trein, bus, metro)	10%
in de trein, tram, bus, metro	8%

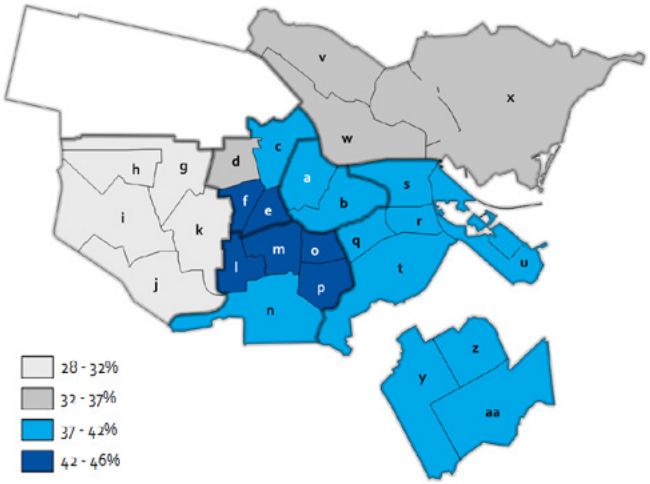

Figuur 7 Slachtoffer geweest van een strafbaar feit naar gebieden in Amsterdam (%)

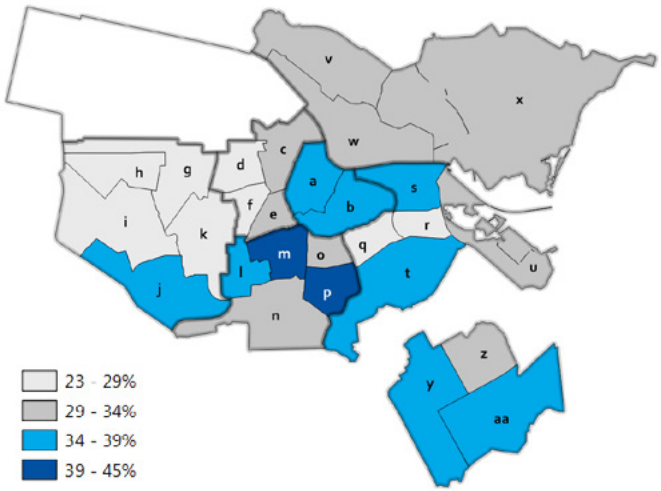

Figuur 8 Gevoelens van onveiligheid naar gebieden in Amsterdam (%)

Oost q Oud-Oost, r Indische buurt, s Oostelijk Havengebied, t Watergraafsmeer, u IJburg-Zeeburger eiland

Legenda voor de overige gebieden zie pagina 4

Tabel 12 Fysieke omgeving naar sociaal-demografische kenmerken (%)

	Amsterdam	Oost	geslacht			klas			opleidingsniveau				etniciteit							gezinssituatie		
	totaal	totaal	jongens	meisjes		twee	vier		vmbo-b, k, g	vmbo-t	havo/vwo		Nederlands	Surinaams	Turks	Marokkaans	overig westers	overig niet westers		bij beide ouders	niet bij beide ouders	
slachtoffer geweest van een strafbaar feit (totaal)[a]	37	39	42	36	*	41	36	*	43	38	37		38	45	37	36	49	35	*	36	47	*
- slachtoffer bestolen/spullen vernield	35	37	40	35	*	39	34	*	42	35	35	*	36	44	37	35	46	33	*	34	45	*
- slachtoffer bedreiging/lichamelijk geweld/chantage	7	6	8	5	*	6	6		5	6	7		9	6	3	3	6	8	*	5	9	*
voelt zich weleens onveilig	32	32	22	41	*	32	31		26	26	36	*	38	33	28	18	35	34	*	31	34	

[a] in de afgelopen twaalf maanden

* significant verschil tussen groepen; $p < 0,05$

10 Gebieden

Sinds 1 januari 2015 heeft de gemeente er nieuwe taken bij gekregen in het sociaal domein. Met de Jeugdwet, de Nieuwe Wmo en de Participatiewet is de gemeente nu verantwoordelijk voor bijna het hele stelsel van maatschappelijke ondersteuning en zorg voor kinderen, volwassenen en ouderen. Met deze nieuwe verantwoordelijkheid is de behoefte aan cijfers op gebiedsniveau toegenomen. Als problemen en behoeften per gebied verschillen, is in het beleid maatwerk vereist.

Zijn er verschillen tussen de gebieden in Oost?

Ja, zeker. In tabel 13 worden de achtergrondkenmerken en de resultaten van een aantal gezondheidsthema's gepresenteerd voor de vijf gebieden in Oost. Het algemene beeld is dat jongeren uit de Indische buurt vaker afwijken dan jongeren uit de rest van Oost. Ze ervaren hun gezondheid als minder goed, hebben minder goede voedingsgewoonten, bewegen minder en hebben vaker een negatieve houding ten opzichte van homoseksualiteit. Daarentegen worden jongeren uit de Indische buurt minder vaak geestelijk mishandeld, hebben ze minder vaak één (of meer) ingrijpende gebeurtenis(sen) meegemaakt en hier nog problemen mee, drinken en blowen ze minder vaak, hebben ze minder vaak onveilige en ongewenste seks en voelen ze zich minder vaak onveilig. Jongeren uit Oud-Oost hebben voornamelijk minder goede voedings- en beweeggewoonten, terwijl jongeren uit Oostelijk Havengebied en Watergraafsmeer juist betere voedings-en beweeggewoonten hebben. Jongeren uit Oostelijk Havengebied en Watergraafsmeer drinken wel vaker. Jongeren uit Watergraafsmeer zijn vaker mishandeld, blowen vaker en hebben vaker een ongewenste seksuele ervaring. Jongeren uit IJburg/Zeeburger eiland verschillen slechts op één punt van de andere gebieden: ze zijn vaker lichamelijk actief.

Tabel 13 Achtergrondkenmerken en gezondheidsuitkomsten naar gebieden in Oost (%)

	Stadsdeel	Gebieden				
	Oost (N=1875)	Oud-Oost (N=398)	Indische buurt (N=305)	Oostelijk Havengebied (N=355)	Watergraafs-meer (N=362)	IJburg / Zee-burger Eiland (N=418)
achtergrondkenmerken						
jongens	47	46	45	44	52	46
meisjes	53	54	55	56	48	54
klas 2	55	50	54	57	54	60
klas 4	45	50	46	43	46	40
vmbo-b,k,g	24	36	34	13	14	22
vmbo-t	16	15	26	14	11	16
havo/vwo	60	49	40	73	75	62
Nederlands	41	27	13	59	61	42
Surinaams	9	11	9	9	7	11
Turks	9	16	21	3	2	6
Marokkaans	21	28	43	10	8	20
overig westers	8	8	3	8	11	5
overig niet westers	12	10	12	11	11	16
gezondheidsuitkomsten						
ervaren gezondheid (heel) goed	79	79	74	78	84	78
sociaal-emotionele problemen[a]	11	12	10	12	10	10
lichamelijk mishandeling, ooit	4	2	4	4	6	4
geestelijk mishandeling, ooit	13	11	9	13	16	14
gedachten aan zelfdoding, in de afgelopen twaalf maanden	14	15	12	13	13	15
één (of meer) ingrijpende gebeurtenis(sen)						
- meegemaakt	63	61	56	67	66	65
- problemen met deze gebeurtenis(sen)	21	20	17	25	23	21
ontbijten ≥ vijf dagen per week	78	73	72	82	87	77
fruit eten ≥ vijf dagen per week	59	55	54	65	67	57
groente eten ≥ vijf dagen per week	75	70	57	89	84	76
voldoet aan beweegnorm[b]	22	20	16	24	30	22
lichamelijke actief gemiddeld ≥ één uur per dag	64	53	50	72	77	69
roken, minstens één keer per week	5	5	4	6	6	4
alcohol drinken, in de afgelopen vier weken	17	14	6	21	25	19
binge drinken, in de afgelopen vier weken	10	8	5	12	16	9
blowen, in de afgelopen vier weken	6	5	3	6	10	7
waterpijp roken, in de afgelopen vier weken	9	9	10	8	10	9
geslachtsgemeenschap zonder condoom	4	3	1	5	3	5
weleens een ongewenste seksuele ervaring gehad	4	4	1	3	6	4
negatieve houding ten opzichte van homoseksualiteit	14	18	24	6	6	15
slachtoffer van een strafbaar feit	39	38	41	39	39	38
voelt zich weleens onveilig	32	28	27	36	35	33

[a] verhoogde SDQ-totaalscore
[b] NNGB: in de afgelopen week elke dag ≥ één uur matig intensieve lichamelijke activiteit

Groen kader: het gebied scoort significant beter dan de andere vier gebieden samen, p<0,05
Rood kader: het gebied scoort significant slechter dan de andere vier gebieden samen, p<0,05

Tot slot

Dit rapport beschrijft de lokale cijfers voor stadsdeel Oost en geeft inzicht in de risicogroepen voor een groot aantal gezondheidsthema's ten behoeve van het Jeugdgezondheidsbeleid.

Gezondheid in Beeld

Voor elk stadsdeel in Amsterdam verschijnt een eigen rapport. De zeven rapporten kunt u vinden op de website van de GGD. Naast deze stadsdeelrapportage is er ook de website Gezondheid in Beeld. Op Gezondheid in Beeld vindt u de resultaten van deze rapportage, maar ook (extra) resultaten voor Amsterdam, de stadsdelen en de gebieden naar leeftijd, geslacht, etniciteit, opleidingsniveau en gezinssamenstelling. Op Gezondheid in Beeld vindt u ook de onderzoeksresultaten van voorgaande jaren en uitleg over de gebruikte onderzoeksmethode.

Landelijke cijfers

E-MOVO is in schooljaar 2013-2014 met identieke vragen uitgevoerd door alle GGD'en in de provincie Noord-Holland. Via de website van andere GGD'en in Noord-Holland kunt u de resultaten voor E-MOVO 2013-2014 voor deze regio's vinden.
Een beperking van deze monitor is dat een directe vergelijking met landelijke cijfers op dit moment niet mogelijk is. Beschikbare landelijke gegevens hebben meestal betrekking op andere onderzoekspopulaties en er worden andere onderzoeksmethoden gebruikt.
Op dit moment werken GGD-GHOR Nederland en het RIVM, in samenwerking met het Trimbos Instituut, aan de landelijke harmonisatie van de jeugdmonitor. Het doel van deze samenwerking is om vanaf 2016 de beschikking te hebben over een landelijk cijfer voor een groot aantal gezondheidsthema's.

Een gesprek?

De GGD gaat graag in gesprek over de in dit rapport gepresenteerde resultaten. Het stadsdeel Oost kan samen met de GGD Amsterdam en andere partijen werken aan een betere gezondheid van jongeren.
Voor vragen of informatie kunt u contact opnemen met de afdeling Epidemiologie en Gezondheidsbevordering (zie colofon).

Colofon

Uitgave	GGD Amsterdam, afdeling E&G / JGZ
Auteurs	C.L. van Vuuren, C.E. Verhagen, M.F. van der Wal
Met dank aan	H. Stegeman, W.A. Steenkamer S.J. Franssen, L. van Dieren
Vormgeving	S. Mos
Kaarten	A.P. Janssen
Fotografie	Fotobank Gemeente Amsterdam, Gemeente Uithoorn *De tekst heeft geen betrekking op de personen op de foto's.*
Contact	Leonie van Vuuren 020 555 5495 lvvuuren@ggd.amsterdam.nl E&G
Website	www.ggd.amsterdam.nl

september 2015